

www.ketab.ir

هشتمین ده ساله

هشتمین دوسالانه ملي نگارگری ایران

ناشر: مؤسسه توسعه هنرهای تجسمی معاصر

به کوشش: مسعود زنده‌روح کرمانی

مدیر نشر و ویرایش: محمدحسن اثباتی

مدیر هنری: پیمانہ صفائی تهرانی

صفحه آرا و پردازش تصاویر: پیروز صفائی تهرانی / امینان گرافیک

مترجم: مجتبی احمدخان

عکاس آثار: مسعود زنده‌روح کرمانی

ناظر فنی چاپ: علی اکبر گرامی

لیتوگرافی و چاپ: نقره آبی

صحافی: ندیشه

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۰

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۳۸۲-۵-۸

استفاده از تصاویر این کتاب،

بدون اخذ مجوز قانونی از ناشر ممنوع است.

هشتمین دوسالانه ملی نگارگری ایران

مدیر کل امور هنرهای تجسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

وزیریس شورای سیاستگذاری: محمود شالویی

شورای سیاستگذاری:

محمد حسین آقامیری، خشایار قاضی زاده، سلیمان سعیدآبادی، عباس سلیمانی، پرویز حاصلی، امیر طهماسبی

حسین عصمتی، میثم حسن خانی، احسان قائمی، داود ثمری، عبدالرحیم سیاحکارزاده

رئیس دوسالانه: محمد علی رجبی

دبیر دوسالانه: حسین عصمتی

دبیر اجرایی: احسان قائمی

دبیر همایش علمی: سلیمان سعیدآبادی

هیأت انتخاب: پرویز حاصلی، عباس سلیمانی، مینا صدری، امیر طهماسبی، خشایار قاضی زاده

هیأت داور:

نگارگری: یوسف حسینی، محمد باقر آقامیری، عباس جمال پور، پرویز حاصلی، مجید مهرگان

تذهیب: مجید مهرگان، محمد باقر آقامیری، محمد حسین آقامیری، سلیمان سعیدآبادی، فریدون جوقان

تشعیر: عباس جمالپور، مجید مهرگان، محمد باقر آقامیری، مینا صدری

کل و رنگ: عباس جمال پور، امیر طهماسبی، سید رضا فتاحی

نقاشی زیر روغنی: مجید مهرگان، عباس سلیمانی، رحیم چرخ

طراحی نگارگری: عباس جمالپور، مجید مهرگان، محمد باقر آقامیری، خشایار قاضی زاده، پرویز حاصلی

ستاد اجرایی تهران و اصفهان

ستاد اجرایی تهران

مدیر عامل موسسه توسعه هنرهای تجسمی معاصر: عبدالرحیم سیاحکارزاده

مدیر برگزاری دوسالانه: مسعود زنده روح کرمانی

مدیر مالی: جواد میرزاحانی

گرافیک: مهدی قدوی

دبیر خانه هنری: صدف ناصر امینی، کامبیز علاقه بند، فاطمه سادات پور حسینی

معصومه پیرام آبادیان، خدیجه رجبی

روابط عمومی دوسالانه: مجید فروغی، حسن نوفرستی

سایت: سید حسین محمدپور، وحید علینقی زاده،

معصومه خدمتلو، محسن یوری

پشتیبانی: حامد شفیع پور، امیر میرزازی

خدمات نمایشگاهی: عیسی کاظمی، مرسل غلیمی، مصطفی مصطفوی

علی مهدوی، ابراهیم سلیمانی، حاتم داودی

فیلم: حمید اسکندری، علی اسکندری

عکس: احمد نشان، جانشین همبندی

با تشکر از: موسسه فرهنگی هنری صبا

ستاد اجرایی اصفهان

مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان: سیدعلیرضا حسینی

معاون هنری و مسکنی: حمیدرضا ندیمی

دبیر اجرایی دوسالانه در شهر اصفهان: بهزاد بابایی

امور دبیرخانه: فریبا باقرزاده، تهران فرجی

کمیته حراست: سیدرضا امامی (مسئول)

کمیته پشتیبانی: سعید حسینی (مسئول)، امجد نمازی، هادی صباغ، احمدجان نزاری

مهدی مزرعی، امجدی نوروزی، احسن صافی، احسن طالبی، محمد مهدی بهرامی

کمیته روابط عمومی: محمدتقی خلیل زاده (مسئول)، احمد شفیع زاده

اداره برنامه ریزی: مهدی براتی

سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان، آموزه هنرهای معاصر

رئیس موزه: دکتر مهدی دلیلی

قائم مقام موزه: یوسف پور وقار

امور نمایشگاه ها: فتانه فتوحی (مسئول)، علیرضا حیدری

متصدی روابط عمومی: مهشید شیخی

امور اجرایی: علی باقری (مسئول)

خدمات نمایشگاهی: محمدحسن بهارلو، علیرضا بورا

حراست: محسن زارچون، سلمان خسروی، عبدالعلی جلالی

ناصر ابراهیمی، نبی الله مختاری، جلیل مالکی

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

هنر اصیل نگارگری، پیوندی عمیق با فرهنگ، ادبیات و شعر ایران اسلامی دارد و از همین رو است که مضامین متعالی دینی و ملی در آینه هنر نگارگری، جلوه و جمالی دیگر یافته و نظرها و نگاه‌های هنرشناس و هنردوست را ندتنها به خود معطوف بلکه مسحور و مجذوب کرده است.

به‌راستی که نگارگری معرف شایسته‌ای برای غنای فرهنگ و هنر ایران اسلامی است و تعدد و تکثر آثار نگارگری ایرانیان در موزه‌های معتبر جهان گواهی گویا بر این مدعا است. اگرچه نگارگری سابقه‌ای دیرینه دارد لیکن خوشبختانه به همت با حمایت استادان و هنرمندانی که دغدغه هنرهای سنتی و اصیل داشته‌اند و دارند، تداومی نیکو و پرنشاط یافته و همچنان جریانی پرشتاب گرفته است و امروزه جوانان بسیاری با شور و شوق وصف‌ناشدنی با این هنر انس و الفت یافته‌اند. اما آنچه اهمیت بیشتری پیدا می‌کند همانا موضوع پژوهش و آموزش دانشگاهی و نقد و بررسی اندیشمندانه و به دور از تعصبات جانبدارانه در هنر است تا این رشته فارغ از تکرار ملال‌انگیز، جریانی پویا و پرنسب به سوی آینده‌ای روشن داشته باشد.

در حقیقت دوسالانه ملی نگارگری ایران، مهم‌ترین و تأثیرگذارترین رویداد رشته نگارگری است که به تنهایی بستری را برای ترقی و تعالی بیشتر این هنر فراهم می‌آورد، بلکه فرصتی هم برای ارزیابی و محک‌گیری در سطح ملی مهیا می‌کند که به خوبی داشته‌ها و کاستی‌ها را آشکار می‌سازد.

همراهی و مشارکت پیش‌گویان، استادان، دانشگاهیان و قاطبه هنرمندان را در امر برپایی شکوهمند این دوسالانه ارج نهاده و از اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان، مؤسسه فرهنگی - هنری صبا و موزه هنرهای معاصر اصفهان صمیمانه قدردانی می‌نمایم.

بدون تردید هدایت و حمایت معاون محترم وزیر در امور هنری و همیاری سایر مسئولین ذی‌ربط در ستاد معاونت، اعم از مشاوریین عالی، برنامه‌ریزی و نظارت و اجرایی در کنار پشتیبانی تمام عیار مؤسسه توسعه هنرهای مجسمه‌ای معاصر، برگزاری این رخداد خجسته را سبب‌ساز گردیدند. ضمن سپاس از صاحب‌بسی‌مساحت احدیت، صحت و عزت عموم ساعیان را مسئلت می‌نمایم.

محمود شالوئی

مدیر کل هنرهای تجسمی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

رئیس شورای سیاست‌گذاری

خداوند کیوان و گردان سپهر فروزنده ماه و ناهید و مهر
ز نام و نشان و گمان برتر است نگارنددی بر شده گوهر است
سیاس، نگاری را که نگارنده‌ی عالم است و کلام و وحی‌اش را بر نگار خود، اشرف الانبیا محمد مصطفی (ص) بنمود. درود
بر نگارنده عالم غیب، آن نگارین نقش عالم امکان که مشق ناتواسته مسئله آموز آدمی است.
تحقیق علمی و عملی در باب هنرهای سنتی همچون نگارگری، منجر به شناخت پسترها و سرچشمه‌هایی می‌شود که
هنرمندان از آن سیراب شده و در آن رشد کرده‌اند. عوامل متعدد با مراتب تأثیرگذاری مختلف، می‌توانند در گسترش
و تکوین هنر مؤثر باشند. درک و فهم صحیح از عوامل تحول و چگونگی آن در هنرهای سنتی از جمله نگارگری،
راهی پس رو می‌نهد که بار دیگر عوامل اصلی تحول، شناخته شده تا شاید از این میان، مسیر تحول نگارگری معاصر
تسلسل شود.

جنبه‌های مختلف فرهنگ اسلامی ایران از علم و ادب و هنر در کنار هم با تأثیرگذاری بر یکدیگر، مسیر تکوین و
کمال را طی نموده‌اند. علم با بهره‌گیری از هنر و ادب فارسی، به ثبت و گسترش خود پرداخته است. ادب فارسی در
همنشینی با رشته‌های مختلف هنر، ماندگار شده و گسترش یافته و از طرفی موجب تعالی آن‌ها شده است. این همراهی
و همنشینی، یکی از عوامل مهم و تعیین‌کننده در شکل‌گیری فرهنگ و هنر اسلامی ایران است.
فرهنگ اسلامی ایران پسترسند و بالندگی هنرمندان مسلمان ایرانی را فراهم ساخته است. از طرفی، آثاری که توسط
ایشان خلق شده در مجاورت و همنشینی یکدیگر تکوین یافته است. همدلی و همسخنی آنان در بیان اندیشه‌های
متعالی در قالب‌های متفاوت هنری سبب شده این هنرمندان در عرصه‌های گوناگونی همچون ادبیات و نگارگری، دارای
بیان مشترکی باشند. تأثیرگذاری بر مخاطب، بیان غیر مستقیم و اشاره‌وار و استفاده از تصویرهای شاعرانه، از ویژگی‌های
بیان مشترک در نگارگری و ادبیات است. تبیین مختصات بیان مشترک این هنرها می‌تواند در پیشبرد نگارگری معاصر
مؤثر باشد. به دست آوردن این ویژگی‌ها نیاز به فعالیت‌های پژوهشی گسترده‌ای در زمینه عملی و نظری دارد. دوسالانه
نگارگری از محافل علمی و هنری‌ای است که هم‌اندیشی ملی در جهت تبیین این مختصات در آن اتفاق می‌افتد. این
دو سالانه تاکنون هفت بار، با فراز و نشیب برگزار شده است.

نگارگری اسلامی ایران از نظر علمی دارای پشتوانه‌ای حکمی است. این مهم، بر گزار کنندگان دوسالانه‌های نگارگری را
بر آن داشته که در جهت تأکید بر این ویژگی و ارتقای مبانی نظری، در تمام دوره‌ها همایش علمی را در کنار نمایشگاه
هنری برنامه‌ریزی نمایند. به همین دلیل دوسالانه‌ی هشتم، همچون دوسالانه‌های پیشین، به همراه نمایشگاه آثار
هنری، همایش علمی را برپا نمود.

با حضور استادان پیش‌کسوت، پژوهشگران و هنرمندان، دوسالانه‌های دیگر از سلسله‌ی دوسالانه‌های نگارگری به
فرجام رسید و عرصه‌ای ملی برای حضور همه‌جانبه در سطح علمی و هنری شکل گرفت. فرصتی دیگر تا هنرمندان
و پژوهشگران، تجربیات و دستاوردهای خود را در معرض قضاوت نهید و با یکدیگر اندیشه و هنر خود، این هنر ملی را
گامی به پیش برند. این دوسالانه با تفاوت‌هایی از دوسالانه‌های قبل عملیاتی شد. استادان پیش‌کسوت بر طبق سنت
استاد - شاگردی اجازه برگزاری این دوره را به نسل بعد خود واگذاشته تا با نیروی جوانی و تجربیاتی که از استادان خود
اخذ نموده‌اند آن را محقق نمایند. از طرفی، حضور فعال مراکز علمی همچون دانشگاه هنر، دانشگاه شاهر و دانشگاه
سوره که متولی رشته نگارگری است بر وجهه علمی آن افزود.

در این دوره، نقاشی زیررغنی به صورت مستقل داوری شد و طراحی به شیوه نگارگری، به بخش مسابقات اضافه شد.
مهم‌ترین اهدافی که این دوسالانه به دنبال آن بود، این که:

- شهرستان‌هایی که به عنوان مراکز هنر نگارگری ایران مطرح هستند مورد توجه قرار گیرند. به همین منظور نمایشگاه
این دوره در موزه هنرهای معاصر اصفهان برگزار گردید.
- تأکید بر طراحی، از اساسی‌ترین اصول نگارگری

- تأکید بر مبانی نظری که زیر بنا و جهت دهنده خلاقیت‌های هنری است که با حضور دانشگاه‌ها محقق گردید.
در این جا ضروری است، از همکاری و حمایت اداره کل هنرهای تجسمی معاونت امور هنری وزارت فرهنگ و ارشاد
اسلامی و اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان اصفهان و موسسه فرهنگی هنری صبا و موسسه توسعه هنرهای
تجسمی معاصر، که موجب برگزاری هر چه بهتر این دوره شدند، تشکر و قدردانی شود.

حسین عصمتی

دبیر هشتمین دوسالانه ملی نگارگری ایران

اعضاء هیأت داوران

تدریس در دانشگاه واشنگتن واد موند سیاتل آمریکا
آموزش نگارگری در هنرستان های هنرهای زیبای
دختران و پسران تهران
مدرس طراحی فانی، کاشی، نگارگری و نقاشی
برنده مدال طلای نمایشگاه جهانی الجزایر (۱۹۸۷)
منتخب خادمین قرآن سال (۱۳۸۰)
کاندید جایزه صلح نوبل در بخش فرهنگ (۱۹۸۳)

فریدون فخری جوقان، متولد ۱۳۲۵
عضو هیأت داوران تذهیب
سوابق:

فارغ التحصیل از دانشگاه هنر در رشته نقاشی ۱۳۷۲
فارغ التحصیل از هنرستان هنرهای زیبای پسران تهران در
رشته نگارگری ۱۳۶۶
کاری نشان در دهیک هنر (معادل دکتری) از وزارت
فرهنگ، ارشاد اسلامی، ۱۳۹۰
همکاری با اساتید معاصر خوشنویسی از سال ۱۳۶۵ تاکنون
تدریس و تالیف تذهیب و نگارگری از سال ۱۳۸۲ تاکنون در
کلیه کاد علمی کار بر روی صنایع دستی و دانشگاه هنر
طراحی و اجرای شمشه، سر لوح و کتیبه شاهنامه
فر دوسی فرهنگستان هنر ۱۳۸۸ - ۱۳۸۶
طراحی و تذهیب قرآن کریم - مرکز طبع و نشر قرآن
جمهوری اسلامی ایران ۱۳۸۲
احراز مقام اول در بخش گرایشهای نوین (تذهیب)
دومین دوسالانه تذهیب های قرآنی - آستان قدس
رضوی - ۱۳۸۹
احراز مقام دوم در بخش تذهیب - دومین دوسالانه
تذهیب های قرآنی - آستان قدس رضوی ۱۳۸۹
احراز مقام اول بخش اساتید دانشگاهی (دانشگاه هنر)
همین نمایشگاه بین المللی قرآن کریم
احراز مقام اول در رشته تذهیب، شانزدهمین نمایشگاه
بین المللی قرآن کریم سال ۱۳۸۷
احراز مقام اول در رشته تذهیب، سیزدهمین نمایشگاه
بین المللی قرآن کریم سال ۱۳۸۱
احراز مقام اول در رشته تذهیب، اولین دوره مسابقات آثار

تدریس نگارگری در هنرستان های هنرهای زیبای پسران
و دختران تهران
مدیریت هنرستان هنرهای زیبای پسران
(از سال ۱۳۵۶ تا ۱۳۵۸)
عضو شورای عالی ارزشیابی هنر
عضو کمیته نگارگری فرهنگستان هنر
برگزاری نمایشگاه های متعدد در داخل و خارج از جمله
موزه های ایران باستان (۱۳۴۸)، گالری سولیوان (۱۳۵۲)،
گالری مهرشاد (۱۳۵۱)، گالری گوته فرانکفورت آلمان
(۱۳۵۱)، گالری دیوچه بانک فرانکفورت آلمان (۱۳۵۱)،
موزه هنرهای معاصر تهران، گالری کلاسیک تهران
(۱۳۶۸)، نمایشگاه هنر ایران در دوسلدورف آلمان و...

محمد باقر آقاعری، متولد ۱۳۲۸
عضو هیأت داوران نگارگری، تذهیب، تشعیر و
طراحی نگارگری
سوابق:

فرآگیری نگارگری نزد استادان زنده یاد استاد محمد علی
زاویه، نصرالله یوسفی، حسین الطافی و بهمن بروجنی
کارشناس نقاشی، دانشگاه هنر ۱۳۶۲
تحصیل در رشته هنرهای زیبا در دانشگاه هنر
ساتمپتون انگلستان
کارشناسی ارشد گرافیک، دانشکده هنرهای زیبا،
تهران ۱۳۷۲
درجه دکتری در رشته نقاشی ایرانی و اسلامی از شورای
عالی فرهنگ و هنر ۱۳۸۸
استخدام در وزارت فرهنگ و هنر وقت ۱۳۵۵ - ۱۳۸۲
دبیر چهارمین دوسالانه نگارگری ایران
رئیس انجمن نگارگری ایران
داوری چندین نمایشگاه تخصصی نگارگری
برگزاری ده هفتمین نمایشگاه انفرادی در خارج از کشور از
جمله: مجارستان، انگلستان، پاکستان، بنگلادش، کانادا،
آمریکا، قبرس، آفریقای جنوبی، چین، تاجیکستان،
آذربایجان، هائیتی، سوئیس، ژاپن و هندوستان
تصویرسازی دیوان های متعدد شعرای پارسی زبان
تدریس در دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران، دانشگاه
هنر، الزهره اوازاد

عباس جمالیپور، متولد ۱۳۱۲
عضو هیأت داوران نگارگری، تشعیر، گل و مرغ و
طراحی نگارگری
سوابق:

دارای مدرک درجه یک هنری (دکتری) در رشته نگارگری
فارغ التحصیل هنرستان کمال الملک بادر جمع ممتاز
شاگردی در نزد استاد محمد علی زاویه
دریافت نشان عالی تجسمی فجر ۱۳۸۸
برگزاری نمایشگاه های متعدد داخلی و خارجی
داوری، چه به دوره های دوسالانه های نگارگری
تحقیق و پژوهش در زمینه هنر نگارگری و موسیقی
تحقیق مداوم ۲۸ ساله پیرامون انرژی هنر، فلسفه هنر، هنر
و سیاست هنر و تبلیغات.

سید مهرگان، متولد ۱۳۲۱
عضو هیأت داوران نگارگری، تذهیب، تشعیر،
نقاشی زیر نقش و طراحی نگارگری
سوابق:

فرآگیری نگارگری نزد استاد محمود درخشیان
فارغ التحصیل رشته گرافیک از دانشکده هنرهای تربیتی
دریافت درجه یک هنری (دکتر) در رشته نگارگری از
وزارت فرهنگ ارشاد اسلامی
استخدام در وزارت فرهنگ و هنر به عنوان استاد نقاشی
ایرانی (تذهیب، تشعیر، نگارگری)